

Taula

- 11 Nota liminar
- 13 Al lector
- 15 Semblança

- 23 Poema dedicatòria

- 25 AMB EL TEMPS A FAVOR (2003)
- 27 La fi del món
- 28 Aranya d'aigua
- 29 Viatge
- 30 Arrel
- 32 Un batre d'ales
- 33 Visió
- 34 Imatges trencades
- 35 Gralles
- 36 El moribund
- 38 Amb el temps a favor
- 39 Les hores vulnerables
- 40 Nit de vidre
- 41 Silenci
- 42 El que tu vals
- 44 L'estel nou
- 45 Arrel blanca
- 46 Tornen les veus
- 47 Llum

- 48 Foscor
50 Ocell feliç
- 51 DEL CEL I DE LA TERRA (2003)
53 Quan despertes
54 Hidrofòbia
55 De nit
56 Ítaca
58 Hivern
59 Ells
60 Bressol
61 El lloc
62 Vita brevis
64 Homenatge
66 En bona companyia
68 Dolça i secreta
69 Balada de l'amor que fuig
72 Si vols
74 Selva del bosc
75 Porta
- 77 MATÈRIA ELEMENTAL (2009)
79 Una furtiva lacrima
80 A-2
81 Comiat
82 L'obac a dins
84 Coses per recordar
85 Dones fosques

- 87 Diamant
- 88 Rius subterrànis
- 90 Three Quarks for Mr. Mark
- 91 Aeroport
- 93 Nit
- 94 Alba
- 96 Vals de l'atac aeri
- 97 Naufragi
- 98 Heretat
- 99 Ponte Vecchio
- 100 Claror
- 102 Aniversari
- 103 Dic el teu nom
- 104 Amb els teus ulls
- 105 San Miniato
- 106 Alè del món
- 107 Lírica de cambra
- 108 Com animals en zel
- 110 Segones veus
- 111 Natura morta
- 112 Fora del temps
- 113 Por de callar

- 115 OBRE LES MANS (2015)
- 117 Hubble
- 118 Sense temps
- 119 Ormeig
- 120 Hora quieta

- 121 Distàncies contra la mort
122 Si has decidit jugar-te-la
124 Al vertigen
125 Blues de l' hora trista
126 Aniversari
127 La mà del pare
132 Tornar a les deus
134 Viu de Llevata, estiu de 1969
137 Joaquina Coloma
138 Les hores oblidades
142 La vida és bella
144 Hi ha coses que no saps que et faran mal
146 Silenci
148 Les tombes de Saladar
- 159 DOS POEMES FI DE TRAJECTE (Inèdits)
161 Un dia difícil
162 Nathan in Brooklyn
- 165 La matèria elemental de la poesia
169 Agraïments

Nota liminar

És cert, doncs, que hi ha una manera lírica de sentir.

CHARLES BAUDELAIRE

Potser la poesia no és res que es pugui dir, ni res que sigui al marge del poema, ja sigui aquest un artefacte còrvid, pur balbuceig sonor o un simple ideograma. No és transcendent, però sí un intent d'expressar la mirada conscient —o visionària— del que és efímer i roman.

Com tota altra forma artística, la poesia dispara al cor de la raó i a la raó del sentiment; aspira a ser acollida sense prejudicis i ens interpel·la humil, *soto voce*: “I tu, qui ets?”

La poesia, com la vida, l'amor i la música, no s'ha de comprendre, s'ha de viure. Això pot semblar una mica sensibler i romàntic, però jo hi crec honestament.

La poesia de la paraula, ja quasi no té lloc en el món, com el silenci, l'avorriment, la confiança o els dies sense busques. El segle xx i la postmodernitat han aterrat algunes coses que semblaven intocables: el temps, la veritat i la bellesa. La mateixa paraula ha sofert un descrèdit abissal.

I per què escric, doncs? Millor: per què publico? Confesso que ho faig una mica per vanitat i una mica molt per no perdre'm del tot entre tant soroll i polseguera. I també per compartir el desassossec que sovint sento i que em sembla que ens és comú a moltes ànimes. I, finalment, suposo, perquè en el fons i a pesar meu, jo també soc, com deia Pla, un refotut “vedell sentimental”.

Per la meva banda, escric com si em trobés en exili i com si la meva llengua fos d'ús comú a tota la galàxia.

No em sembla gaire saludable una manera lírica de viure.

Al lector

De Ciceró hem après que no hi pot haver amistat si no és entre bones persones.

Sí, la bondat —la més alta manifestació de la bellesa— és imprescindible per a l'amistat. D'aquí se'n dedueix que tenir un amic és un tresor. Tenir un amic poeta ja són figures d'un altre paner. Sobretot si l'amic està segrestat per la poesia, un rival imbatible. Ella sempre guanya. L'únic consol que ens queda —davant l'absència de l'amic— és intentar retrobar-lo en els poemes que escriu.

Quan la poesia esdevé matèria elemental, una manera lírica de viure s'acaba imposant tot i acceptar que no és massa saludable. Cal tot el temps a favor i obtenir el vistiplau decidit del cel i de la terra per sobreviure i poder contar-ho.

Ara que l'amic publica la seva obra canònica, se'm presenta una immillorable oportunitat de reprendre el festeig.

AURELI BARRULL

Semblança

És com un arbre dins una alcova. L'estretor l'escanya. No és el seu medi natural. Algú el va arrencar de la muntanya, se'l va endur a una ciutat i el va trasplantar en una cambra. No sempre és una sort, viure sota teulada. Tot i que havia nascut per sentir la flaire dels moixernons i no pas l'aire anxovat, mira d'esquerar-s'hi. Malgrat la melangia, no es pot deixar morir perquè li han sortit unes tiges i cal que les empari. L'únic que li agrada d'aquest lloc és que hi està sol. Com no va néixer com un plançó de bosc sinó que va germinar en un prat gràcies a una llevor dispersa —igual que el seu amic àlber—, s'estima la solitud i el silenci. Gràcies a ells, entre aquestes parets recorda la seva infància bucòlica i se sent com si fos a casa. Llàstima que s'hi estigui tan fosc i que l'aire morat sigui irrespirable. Com enyora la llum inaudible i feraç de les terres altes! El pitjor és la panoràmica. Des de la seva alcova veu un llit, una taula i un armari. L'embalum fosc representa els misteris que no comprèn. Entén millor el llit, immòbil i meditatiu com ell; els plors sota

el coixí són com branques malmeses; i les abraçades, remors de fulles. Damunt la taula hi ha un home capcot amb l'obac a dins que dibuixa rierols i sendes que no sap on van.

Tot i les seves grans dimensions, l'arbràs entaforat al pis no és un roure. No és tan fort ni pretén ser tan majestuós. Es tracta d'un bedoll i és conscient que la seva fusta és menys resistent. Per contra, té un tronc blanc i elegant que es transforma en paper flexible. En lloc d'un tronc dur, el seu sap inclinar-se i atansar-se als altres. Diuen que uns avantpassats van ser emprats com a varetes per a castigar nens i mules. Res més lluny del nostre estimat bedoll. Una cosa significativa és que les seves fulles són caduques. Per això comparteix el dolor de les pèrdues de l'home que té a tocar. Quan l'arbre es despulla i es torna un esquelet expressa fragilitat. El poeta, que es diu Xavier, hi veu la mort incrustada; per això fa llibres essencials, sense decoracions, amb versos curts, reduïts al mínim com les branques nues. Tot i que valora els alzinars de Verdaguer, no fa per ell el xivarri de tinta de les suredes sonores ni la cal·ligrafia amb majúscules. Se sent més a gust assegut entre els pins de Carner.

Jo no pregunto qui som ni on anem, fa la soca, m'estic aquí agraïda i m'assumeixo com matèria elemental. És clar que tots dos voldríem tornar a casa, al poble del Pirineu, però la neu ha fos els camins i tot és pols i cendra i pedregar. Si Lleida és massa urbana, Barcelona encara és pitjor. Ara per ara només tenim aquestes quatre pedres que ens ensenyen a ser austers, a estar sols i a llegir. Tu, si més no, jugues amb les paraules que

et persegueixen com animals en zel. No t'enganyis, li replica l'home, no és un joc; passes moltes angúnies, quan escrius. Doncs a mi, sospira l'arbre presoner, no és que m'entusiasmi el ciment ni la lírica de cambra però no en queda d'altra. A l'espelma hi roman un bri d'esperança. De la mateixa manera que la tarda es pot tòrcer en qualsevol moment i desencadenar una tempesta imprevista, arriba un moment que els ocells canvien de rumb i que se'ns atansen. Passada la cruesa hivernal de la fosca i el desànim, la neu s'aigualeix i retorna l'instint que fa rebrotar l'arbre del pis i el seu amic. Els branquillons, que són una colla de nois riallers atents al tronc que els fa de mestre, els desperten i els estiren. El bedoll és un arbre tendre amb una pell i una carn blanquíssima que aspira a ser útil. La seva fusta versificada és pràctica per al nostre dia a dia. Si som una mica hàbils, serveix per fer eines com en els temps remots.

Quan l'home surt de la seva closca, li demana resina i escorça per pintar-hi poemes. Un dia en fa trementina i ratlla solcs desesperats en un terròs calcinat. D'altres enfila aranyes d'aigua i dona tombs al toll anegant-s'hi. O furga en el paper fins que l'estripa. El bedoll pateix per ell. Obre les mans! Escup el dolor que tens clavat al puny. Per què vols ser un arbre aterrat i cremat? L'olm Vinyoli em marca el camí, li respon. L'ànima vegetal l'aconsella: Per molt bell que sigui un arbre incandescent, és impropï de la terra. Aguanta. No et pintis com una natura morta. Aprèn dels aurons; no es diuen acer per no-res. Viuen sols com tu i com jo però les fulles roges de les seves veus no

fan pudor de fum. Jo també estic exiliat en un indret inhòspit però encara no som arbres caiguts. L'home se'l mira amb tristesa: Qui pogués ser teix o sabí! O gaudir de fulles perennes com el pi i l'alzina. Jo no soc més que un arbre que s'allunyà del bosc; les meves arrels no saben enfondir en la terra i servir-me, i pel fullatge bec solitud. Tu t'estàs aquí tancat i jo vago sempre. A tu, la pluja et fecunda; en canvi, jo no puc retenir-la amb els meus munyons de fang.

El bedoll li recorda que els arbres i els poetes són santuaris. Per molta raó que tingui el dolor, no s'ha de ser autodestructiu. No conec ningú més noble que tu. Pensa amb el que deia l'ayet de Hesse: Paràt! Mira'm! La pàtria és al teu interior i en cap altre lloc. Deixa que el déu de la poesia parli dins teu i veuràs com els teus pensaments creixen en silenci. Tornàt arrel i enfonsàt en el temps. Busca els teus rius subterranis, li recomana el seu costat vegetal; ells et faran companyia. Jo n'he trobat molts que se'ns assemblen: els faigs de la infància de Virgili, el salze de Wordsworth, el vell olm de Machado o el teu besavi, el gronxaire de bedolls Robert Frost. No sé si saps que quan era un vailet grimpava damunt nostre i s'hi baldava, un moviment alegre que doblegà l'encarcament del teu avi. Tot i que de poc no el mata perquè va estar a punt de trencar-nos!

Tot seguit, l'arbre blanc li parla del miceli, de la xarxa oculta que ens nodreix. De les arrels que ens uneixen els uns amb els altres sota el sòl. De l'aliment callat que rebem i ens donem. Els filaments dels micelis són com línies parladores que ens

mantenen vius. Uns fongs ancestrals amagats sota terra anteriors a la nostra existència.

Els llibres també contenen aquests lligams invisibles entre els mots que els acoblen i els alenen. Els de Xavier Macià ens connecten amb l'essència humana i amb l'amor a la natura. Per al seu bedoll, la mentida, la informàtica o l'estupidesa humana són coses incomprendibles. Per al Xavier, també. Tanmateix, tots dos entenen què és envellir, assecar-se, ser ferits pels oratges i defallir per plagues corrosives. Per sort, tots dos comparteixen l'encís per l'orenga i el timó; i la benaurança de sentir-se acompassats pel ritme de la llum i dels versos. Com enyoren la muntanya i dormir-hi al ras! Podrien estar-hi allí drets perfectament roca i creure que anar fent és un projecte de felicitat. De nit, s'embaladeixen amb l'espai insondable. També tenen en comú la música que reflen els ocells de sempre; i els mots antics del català que comparteix tota la galàxia.

El Xavier Macià està mal trasplantat en un hàbitat que no li pertoca. La seva excel·lència literària floreix prop dels cims vora els grans pensadors. En conseqüència, no ens estranya que el nostre estimat poeta i professor sigui un arbre singular que despertí tanta admiració. Com s'està en un ambient inadequat, aquest estar fora de lloc remarca que els llocs vertaders són uns altres. Gràcies al seu sacrifici, se'ns fa evident què és autèntic i què, no. Cada llibre seu és un motiu d'alegria. Ha obert les finestres i ha pogut respirar! Per fi el dolor li ha sortit del cap martiritzat. La boca deixa d'estar seca. Les paraules fondes s'afanyen per

sortir corrents de la ciutat. Transfigurada en imatges punyents i en versos memorables, la seva poesia s'enfila amunt a través de camps i quilòmetres fins a arribar a serralades imponents i intemporals.

Les pàgines següents us endinsaran en el paisatge literari de Xavier Macià i en la vida i miracles dels seus habitants. Coneixeu els seus desigs i els seus infortunis, com s'alliberen dels seus neguits i com ens inviten a abraçar principis ètics i existencials de primer ordre. Si trobeu el bedoll, seguiu-lo i fugiu amb ell camp a través.

NÚRIA PERPINYÀ

*Tot això ha de ser considerat com si fos dit
per un personatge de ficció.*

ROLAND BARTHES

El que hem viscut ens persegueix.

[Quasi] MADZIROV

Poema dedicatòria

CARTA A L'AMIC ÁLVARO ARIÑO

*Cal preparar-se contra les absurdes
preparacions inútils de la mort.*

MICHEL DE MONTAIGNE

I

No ets tu, és el poema que no he escrit,
el que em pertorba. El teu poema, amic,
el que no puc escriure sense tu.
“Versos? Escolta”. Això deia el poeta
veient de tan a prop la sang altiva
podrir-se abans de ser ni tan sols sang.
Al punt que home neix, comença de morir.
La teva mort, podrint-se allà, tan lluny,
no la puc veure des d'aquest aquí
remot, desert de llum. No puc tocar-la
i no puc dir-la amb tu tan a prop meu.
No et puc sentir, ni sé si em vols dir res.
Que bellament inútils, les paraules,
quan ens separa un temps intransitable.
Llegeixo un altre cop les de Montaigne;
i et rellegeixo a tu, Carmen Fernández,
la teva gran història sobre el karma
que l'Annabel llegia a l'altra Carme,
la Bayo antifranquista, quan el càncer
l'apallissava al llit fins a matar-la.
Que absurdament inútils, les paraules.
La chair est triste, et j'ai lu tous les livres...

II

Si vols, amic, et puc contar que en el
petit poblet d'Altorricó, un nen
cor de moltó, devot, creia que els núvols
eren entranyes d'àngels i xamans,
i amb elles dibuixava estranys gargots
de mares devorant el fruit del ventre,
aterrides d'haver donat vida a la mort.
Però no tinc manera de saber
si em pots sentir o encara t'interessen
els contes avials de vora el foc.
Allà on tu habites, digues, hi ha gardènies
i roses i clavells i semprevives?
El lloc fa olor d'orenga i de timó?
El cel és blau i tothom sap quin gust
té la girella i quin aroma el sexe
de la qui un dia et va acollir sencera?
Que lent, el món. Que lentes i discretes
les aigües de la vida submarina,
les tèrboles, profundes, les de l'ànima.
Que ingrats aquests fragments de vida mòlta
que venen a immolar-te sense ofrena,
cruels i desafectes com la mort.
No ets tu, és el poema el que m'endola
i se m'endú, tan lluny, que simplement
no puc entendre el seu insòlit gest,
l'arrel profunda i clara del seu dol.

Et perdo i et retrobo en cada vers.

La fi del món

A LA MANERA D'UN TAL BARDAMU

Hi ha aquell moment en què estàs sol
i res no té sentit,
quan arribes al fons
de tot allò que et pot passar.
La fi del món.
Fins la teva pena cedeix
i el dolor es petrifica.
Et sents ben sol,
sense ni tu mateix.
Llavors, cal tornar enrere.
Perquè en aquests moments,
fins per plorar cal tornar allà
on recomença tot, entre la gent.

Aranya d'aigua

A Juanjo Manau

L'aranya d'aigua
no troba camins per recórrer.
Dona tombs en el toll.

Tu ets aranya d'aigua
que vol morir negada o assajar
el salt definitiu fora del verd.
Però no pots fugir d'aquest mirar
sempre les aigües aturades
—et van parlar d'un pou, no de camins.
Vius condemnada a viure
damunt bombolles d'aire,
sempre mirant el teu reflex
en el cristall, interrogant
els ulls que et miren espantats
com furgues l'interior
que es descompon.

Viatge

*Patriae quis exul
se quoque fugit?*

HORACI

No pots romandre aquí per sempre,
ho saps prou bé.
Això és una rotonda.
No dubtis més.
Tant és que triïs
una sortida com una altra;
compta només que ets sol a fer el camí
i que ningú t'espera.

Cada viatge és un retorn.

Arrel

Si et sents informe i brut i tou
com un llimac, no pensis mai
que no ha valgut la pena
haver tirat pedres al riu
—“qui fa cinc salts, llavis de molsa”—,
haver burxat gripaus
fins rebentar de pura ràbia
o haver fumat saüc
al cau secret de Les Roquetes.
Tot això compta i és en tu
com una terra fèrtil.
No deixis que la nit badalli
ni que l'hivern clivelli els camps.
Torna't arrel i enfonsa't en el temps.

© dels textos: Xavier Macià i Costa, 2025
© del text “Al lector”: Aureli Barrull, 2025
© de les fotografies: Jordi V. Pou, 2025
© del pròleg: Núria Perpinyà, 2025
© de l'epíleg: Emili Bayo, 2025
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2025
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: abril de 2025

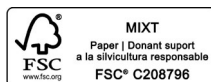
ISBN: 978-84-1303-629-8

DL: L 181-2025

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Paper certificat pel Forest Stewardship Council

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.